

**BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARINING KASBIY
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA AMALIY MASHG‘ULOTLARNING
SAMARADORLIGI**

Xalmuratov Miyirbek Tajetdinovich

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
Jismoniy madaniyat nazaryasi va metodikasi kafedrası.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20215815>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda amaliy mashg‘ulotlarning ahamiyati yoritilgan. Ta‘lim jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishning pedagogik asoslari tahlil qilinib, amaliy mashg‘ulotlarning talabalarning kasbiy tayyorgarligiga ta‘siri ochib berilgan. Shuningdek, jismoniy tarbiya yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalarni innovatsion metodlar asosida tayyorlashning samarali usullari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: kasbiy kompetensiya, amaliy mashg‘ulot, jismoniy tarbiya, pedagogik mahorat, innovatsion texnologiyalar, ta‘lim sifati, pedagogik tayyorgarlik, metodika.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль практических занятий в развитии профессиональных компетенций будущих учителей физической культуры.

Проанализированы педагогические основы интеграции теоретических знаний с практической деятельностью, а также влияние практических занятий на профессиональную подготовку студентов. Освещены эффективные методы подготовки студентов на основе инновационных технологий обучения.

Ключевые слова: профессиональная компетенция, практические занятия, физическая культура, педагогическое мастерство, инновационные технологии, качество образования, педагогическая подготовка.

Annotation. This article discusses the role of practical classes in developing the professional competencies of future physical education teachers. The pedagogical foundations of integrating theoretical knowledge with practical activity are analyzed, and the impact of practical training on students' professional preparation is revealed. Effective methods of training students based on innovative educational technologies are also highlighted.

Keywords: professional competence, practical training, physical education, pedagogical skills, innovative technologies, quality of education, pedagogical preparation.

Kirish: Bugungi kunda ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish va pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini oshirish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini zamonaviy bilim, ko‘nikma va kompetensiyalar asosida tayyorlash dolzarb vazifa sifatida e‘tirof etilmoqda. Chunki jismoniy tarbiya o‘qituvchisi nafaqat sport mashqlarini o‘rgatuvchi mutaxassis, balki yosh avlodni sog‘lom turmush tarziga yo‘naltiruvchi pedagog hamdir. Hozirgi davrda ta‘lim sifati o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasiga bevosita bog‘liq. Kasbiy kompetensiya pedagogning nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llay olish, ta‘lim jarayonini samarali tashkil etish, innovatsion metodlardan foydalanish va pedagogik muammolarni mustaqil hal eta olish qobiliyatini anglatadi.

Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda amaliy mashg'ulotlarning o'rni katta hisoblanadi.

Amaliy mashg'ulotlar talabalarning nazariy bilimlarini mustahkamlash, pedagogik faoliyatga tayyorlash hamda kasbiy malakasini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ayniqsa, sport texnikasi, mashqlarni o'rgatish metodikasi, darsni tashkil qilish va pedagogik muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning samaradorligi yuqori hisoblanadi.

Asosiy qism

Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati

Kasbiy kompetensiya pedagogning o'z kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar yig'indisini anglatadi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- nazariy bilimlar;
- amaliy ko'nikmalar;
- metodik tayyorgarlik;
- kommunikativ qobiliyat;
- pedagogik mahorat;
- innovatsion texnologiyalardan foydalanish malakasi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlar muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki talaba amaliy faoliyat jarayonida nazariy bilimlarini sinovdan o'tkazadi va kasbiy tajriba orttiradi.

Amaliy mashg'ulotlarning pedagogik ahamiyati

Amaliy mashg'ulotlar talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, kasbiy faoliyatga moslashuvini ta'minlaydi hamda o'z ustida ishlash ko'nikmasini shakllantiradi. Jismoniy tarbiya yo'nalishida amaliy mashg'ulotlar quyidagi vazifalarni bajaradi:

- sport mashqlari texnikasini o'rgatish;
- dars o'tish metodikasini shakllantirish;
- pedagogik vaziyatlarni hal qilish;
- jamoa bilan ishlash ko'nikmasini rivojlantirish;
- sog'lomlashtirish texnologiyalaridan foydalanishni o'rgatish.

Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar turli sport turlari bo'yicha mashqlarni bajaradi, dars ishlanmalarini tayyorlaydi va pedagogik tajriba orttiradi. Bu esa kelajakdagi kasbiy faoliyat uchun muhim tayyorgarlik bosqichi hisoblanadi.

Innovatsion metodlarning ahamiyati

Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va multimedia vositalari amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Masalan, videoanaliz usuli orqali sport mashqlarining texnikasi tahlil qilinadi, elektron platformalar yordamida mustaqil topshiriqlar bajariladi hamda virtual ta'lim vositalari orqali nazariy bilimlar mustahkamlanadi. Bu esa talabalar faolligini oshirib, ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlashdagi muammolar

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayrim hollarda amaliy mashg'ulotlarning yetarli darajada tashkil etilmasligi talabalar tayyorgarligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Jumladan:

- sport bazalarining yetarli emasligi;
- zamonaviy jihozlarning kamligi;
- amaliyot soatlarining cheklanganligi;
- innovatsion metodlardan foydalanish darajasining pastligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun ta'lim muassasalarida zamonaviy sport infratuzilmasini rivojlantirish hamda amaliy mashg'ulotlar sifatini oshirish zarur.

Amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini oshirish yo'llari

Amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish.
2. Talabalarni mustaqil amaliy faoliyatga jalb qilish.
3. Sport mashg'ulotlarini innovatsion usullar asosida tashkil etish.
4. Pedagogik amaliyot jarayonlarini kuchaytirish.
5. O'qituvchi va talabalar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlar muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Amaliy mashg'ulotlar orqali talabalar nazariy bilimlarini mustahkamlaydi, kasbiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va kelajakdagi pedagogik faoliyatga puxta tayyorlanadi.

Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish amaliy mashg'ulotlar samaradorligini yanada oshiradi.

Natijada bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining pedagogik mahorati, kommunikativ qobiliyati va kasbiy salohiyati rivojlanadi.

Ta'lim muassasalarida amaliy mashg'ulotlarni zamonaviy talabalar asosida tashkil qilish, sport bazalarini takomillashtirish hamda innovatsion metodlarni keng qo'llash jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sifatli tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Salomov R.S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati. – Toshkent, 2017.
2. Matveyev L.P. Теория и методика физической культуры. – Москва, 2019.
3. Kerimov F.A. Sport pedagogikasi asoslari. – Toshkent, 2020.
4. Tolipov O'.Q. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2018.
5. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2021.
6. Musurmonova O. Pedagogik kompetentlik asoslari. – Toshkent, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
8. World Health Organization. Physical Activity and Education Report. – Geneva, 2022.
9. UNESCO. Quality Physical Education Guidelines. – Paris, 2021.
10. Axmedov Y.M. Jismoniy tarbiya pedagogikasi. – Samarqand, 2019.